

Peljali so jih tik memo nas. Molčé smo se gledali eden drugemu, dokler se niso zaprla za njimi vrata ječe, ki se v oziru na nezdravi zrak te okolice sme imenovati tudi le: „živi grob“.

Zadnji trenutek uže, ko so hoteli vozniki zapoditi konjiče v tek, domislila si je skrbljiva gospica Netka Laheinerjeva, da nismo vzeli nič studenčnine iz treh virov za spominj seboj. V hipu šinila je iz voza, odhitela nazaj k cerkvi „Tre fontane“ in prinesla je precejšnjo steklenico, tako, da je je vsaki nekoliko prejel v spominj. Ko smo se mi odpeljali, prišlo je še mnogo odličnih romarjev, svetovnih in duhovskih, izmed Poljakov, da si tudi ogledajo znamenitosti tega kraja. Ko smo dospeli v Rim nazaj, mračilo se je uže, in s tem bil je dokončan drugi dan našega bivanja v večnem mestu.

V jutro 1. julija (petek) bili smo zopet na vse zgodaj na nogah. Ker stojijo na ljudskem trgu (Piazza del Popolo) tri cerkve, šel je čast. gosp. Peterlin v bližnjo maševati. Šel sem tudi jaz z njim. Prišlo je bilo pa toliko čast. gospodov duhovnikov skupaj, da je primanjalo strežajev in gosp. prijatlu sem hotel koj jaz dokazati, da čez preteklih 40 let znam še vedno opravljati ministrantovsko službo. Le dobro je vedno, če človek kaj zna. Ker so prejšnji večer prečastni gospod dekan Kožuh rekli, da hočejo ta dan maševati v Vatikanski baziliki, podalo se nas je pozneje mnogo Slovencev z njimi v Št. Peter. Ondi smo zvedeli, da hoče ob 8. uri mlg. metropolit Sembratovič maševati v podzemeljski rakvi nad grobom sv. Petra, toraj smo po gosp. dekanovi maši najprej hodili še po baziliki, ogledovaje zlasti prekrasne grobne spominke mnogih papežev. Poiskali smo tudi začasno počivališče rajnega preslavnega Pija IX., pokleknili pred tistim na tla, moliti nekoliko za-nje in priporočili se jim, naj pri Bogu za nas prosijo. Ob 8. uri pričela se je res v podzemeljski rakvi sv. maša nadškofa Sembratoviča po staroverskem (grškem) obredu. Posrečilo se nam je, priti v podzemeljsko svetišče, in sicer prav blizo altarja, ki zakriva koščice prvaka apostolov, sv. Petra. Prostori so nizki, stene oblečene v najlepši in najdražji marmelj; obilnost gorečih sveč pa je razsvitljevala nekako otožno-svečano podzemeljske prostore. Sv. maša ni bila slovesna (péta), vendar je izvrsten čveterospev (kvartet) sprelepo povelečeval službo božjo, ki je trajala čez 1. uro. (Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Promet zemljišč v Avstriji*, namreč rudokopov mestnih hiš, grajščin in družih zemljišč znašal je leta 1880. po številu 137.595, vrednosti 257 milijonov in 319.704 gold., leta 1879. pa 129.188, vrednosti 217 milijonov in 58.115 gold.

a) Eksekutivno je bilo prodanih:

1880. leta 13.677 s kupnino 40,597.557 gold.,

1879. „ 12.360 s „ 36,680.140 „

Pri eksekutivnih dražbah je tirjatev nepokritih (neplačanih) ostalo:

1880. leta 16.772 v skupni svoti 47,348.302 gold.,

1879. „ 13.955 v „ „ 32,227.781 „

b) Vsled smrti je prešlo v druge roke:

1880. leta grajščin 85 v vrednosti 20,625.210 gold.,

mestnih posestev 2083 v „ 26,902.194 „

rudokopov 13 v vrednosti 179.974 gold.,

družih zemljišč 39.483 v vrednosti 69,041.178 gold.,

1879. leta pa grajščin 94 v vrednosti 12,672.944 gold.,

mestnih posestev 2052 v vrednosti 24,870.680 gold.,

rudokopov 17 v vrednosti 60.088 gold.,

družih zemljišč 37.874 v vrednosti 64,255.295 gold.

* *Andrej S. Marggraf* imé je možu, ki je iznašel izdelovanje sladkorja iz pese. Rodil se je v Berlinu dne 3. marca 1709., umrl pa je dne 7. avgusta 1782., minulo je tedaj pred malo dnevi 100 let od njegove smrti. Bil je Marggraf sloveč kemik, on se je prvi posluževal pri kemičnih preiskavah mikroskopa. Preiskavanje narave rastlinskih sokov napeljalo ga je, posebno preiskavati one tvarine, katere rastlinskemu soku dajejo sladki okus; po tej poti in po mnogih skušnjah iznašel je pot, po kateri se iz različnih rastlin, posebno pa iz pese more izdelati sladkor po vsem podoben kolonialnemu sladkorju. — Narodno-gospodarsko vrednost Marggrafove iznajdbe pa je svetu dokazal še le njegov učenec A. Chard, temu namenu žrtujoč vse svoje moči in premoženje.

* *Phoenix* imenuje se novo iznajdena, precej veliki omari podobna železna sušilnica za sadje. V spodnji tretjini omare je peč za kurjavo, zgoraj je več lesa za sušilo. Suši se po zgretim zraku in ima neki to prednost, da sadje pri sušilu obdrži svojo prvotno barvo. Kuri se ta sušilnica s čemurkoli in na prodaj jo ima „Kraus & Comp. in Wien, Währing, Herrengasse 64“, v treh velikostih po 90 do 146 gold.

* *Judje in poljedelstvo*. Vsled preganjanja judov na Ruskem se jih je mnogo obrnilo v Ameriko in tam mošnji judje so jih na vso moč podpirali, da bi jih pripravili k poštemu živežu, in posebno mnogim preskrbeli so lepo priliko poprijeti se poljedelstva, toda vse zastonj! Amerikanski časniki z najostrejšimi besedami obsojajo okornost in nedelavnost judovskih begunov in trdijo, da se poljedelstva nikakor ne poprimejo. Zato se beguni večidel zopet vračajo na Rusko.

Politične stvari.

Socijalisti — roparji.

Dne 4. julija tega leta bil je na Dunaji v predmestju „Neubau“, ulici „Zieglergasse“ števil. 8, pri belem dnevu od 12. do 1. ure opoludne čevljarski fabrikant Jos. Merstallinger v lastni prodajalnici roparsko napaden, z neko na gobo zlito tekočino omamljen in oropan.

Na Dunaji sicer ropi in umori zdavnej uže niso več redka prikazen, ta rop pa, tako predrzno izvršen, je vendar sploh vse iznenadil.

Eden hudodelnikov namreč pripeljal se je v vozu pred prodajalnico oropanega; stopivši iz voza migne svojemu pajdašu in v prodajalnici izvršila sta rop tako predrzno in s popolnim poznanjem prostorov v prodajalnici, kakor uže staro-izurjena v takem poslu. Po izvršenem ropu pa zopet eden hudodelnikov odide peš kakor je prišel, eden pa, oropane reči v zavoju spravljene, vsede se zopet v najet voz ter se odpelje.

Dunajska policija, res dobro osnovana in prav spretna v svojem poklicu, iskala je hudodelstvu sledú oziraje se na vsako najmanjšo poizvedbo; tudi srečo, veliko srečo je imela najti pravi sled, opazovati sumljive osebe, ko je bila njihova sumljivost dosti jasna, zagrabiti in ostro izpraševati jih; tako se je mreža zoper sumljive nabranih izpovedb bolj in bolj zgostila in preteklega tedna v sredo ponoči zaprla je policija najbolj sumljive osebe, ponoči na petek pa še nekaj sodeležnikov.

To postopanje in tak vspeh konečno ni nov; kar pa je vse kroge naše in sploh evropejske družbe iznenadilo in ostrašilo, je naznanilo dunajske policije, ka-

tero prav odločno trdi, da ta rop, na belem dnevu izvršen v prodajalnici ulice, v kateri je ljudi vse živo, izvršen je po udih socijal-demokratskih društev za njene prekucijske namene in da zadnji sled tega hudodelstva sega v vredniške prostore tamošnjega delavskega lista („Zukunft“).

To nam kaže grozovito brezdno v nižih krogih našega meščanskega prebivalstva, našuntanega po brezvestnejih, kateri brez ovinkov vsem, ki kaj imajo, žugajo: „s tem, kar vi imate, napolniti si hočemo mi svoje prazne žepe in potem boste vi nam podložni!“ — Tudi slovenska Ljubljana čula je že take aposteljne.

Noveji dunajski časniki vedó pa, kakor trdijo, iz „avtentičnega“ vira, kako je policija temu hudodelstvu res prav po sreči prišla na sled; pripovedujejo namreč: „V tukajšnji vojaški bolnišnici št. 1. služi vojak bolniškega oddelka po imenu Katz; ta je prišel še le v jeseni na Dunaj, in ga zato še le malo pozna. Imel je za-se nekaj opravka v V. dunajskem okraji, pa ko pride v „Hundsthurmerstrasse“, ni vedel kam in zato popraša civilno (mestno) oblečenega človeka za pot. Ta mu pové, kako in kam, na to pa se mu pridruži rekoč, da gre tudi tisto pot. — Začne se med njima razgovor in civilist vé vojaku mnogo pripovedovati. Najprej vpraša vojaka, zakaj je prav za prav vojak in ali ne vé, da bo z vojaškim gospodarstvom kmalu pri kraji; potem razlagal mu je svoja brezvladinska načela ter sklepal: „mi bomo enkrat vladali — in vse bo moralo iti v nič!“ — Vojak je le molčé vse to poslušal, to je storilo onega bolj in bolj pogumnega, tako da mu končno predlaga: naj vojaško sukno in bajonet stran vrže ter uide v Švico, popotnico, prebivališče in domovinski list (pas) mu bo uže on preskrbel, ter je dostavil: „pri naših ljudeh se veliko lepše živi, kakor v kasarni“. S tem je knjižico potegnul iz žepa ter mu začel iz nje brati najodličnejše vodje demokratične stranke; trdil mu je, da ima ta stranka veliko denarja, pa da ga bo kmalu še več imela, in s tem kazal je na nekatere s svinčnikom pisane vrste v knjižici.

Ko je tujec začel še bolj prigovarjati vojaku, naj gre z njim, zagleda vojak blizo tam policista, takrat pa hitro odločno zagrabi z eno roko po knjižici, z drugo po tujcu, pokliče policista, in imeli so tička vjetega, kmalu potem pa še druge.

Črnogorski knez na poti v Petrograd.

Telegram iz Cetinja, ki je naznanil, da se črnogorski knez podá čez Dunaj v Petrograd, sprožil je zopet po vseh časnikih pretresovanje razmer med našo državo in Črnogoro. Vse se je ponavljalo, kar so listi pisarili od začetka krivošjansko-hercegovinskega upora do novejšega časa, posebno pa so se živahno razpravljale najnoveji po poročilih „Pester Lloyd“ v Klinovcu, iz najdeni dokazi, da je upor osnovala belogradska velkosrbska stranka pa petrogradsko slovansko podporno društvo skupaj s črnogorskim prvim vojvodo. — Dobro podučeni listi trdili so soglasno, da so noveji čas razmere med Črnogoro in Avstrijo postale slabe in za uzrok se je navajalo, da se državi ne morete zediniti zaradi ravnanja z begunci našimi, za katere Črnagora gostoljubno skrbi.

To so po vsem verjetni razlogi, in je tudi naravno, da obravnave zaradi takih zadev ne morejo gladko teči, ker Črnagora ne more v nič privoliti, kar bi bilo zoper njeno gostoljubnost, za kar pa nima dosti materialnih sredstev; Avstrija pa svojim upornim državljanom na-

sproti nikakor ne more odložiti nekakove vsaj kazni podobne ostrosti.

Toda pri vsem tem se ne dá tajiti, da mora Črnagora želeti in enako Avstrija ohraniti ali zopet vpeljati dobre mednarodne razmere med obema državama. — Dokaz te dobre volje je mujenje črnogorskega kneza na Dunaji po eni strani, po drugi pa prijazni sprejem njegov na Dunaji; in to enako osebni sprejem knezov, kakor tudi prijazno pisanje oficijoznih časnikov o knezu in naših razmerah z njim.

Vse to je dokaz dobre volje, poravnati precéj zmešano štreno zaradi naših begunov, in drugo, upajmo, da bo pa vedela storiti deloma denarna pomoč naše države za begune, deloma pa spretnost naših diplomatov in pa skrb, da bi ta razpor ne dal drugi vladi povoda vtikati se med našo in črnogorsko, kar bi znalo roditi večje in za slučaj drugih evropskih zmešnjav naši državi gotovo neljube in nevarne nasledke.

Po vsem tem mislimo, da pravo uganemo, da je nekako ostentativno javljenje potovanja črnogorskega kneza v prvi vrsti namen imelo, pripravljati pot obravnavam, katere se imajo vršiti med Črnogoro in Avstrijo na Dunaji.

Slovensko slovstvo.

* *Fizika* za niže gimnazije, realke in učiteljišča. Spisal in založil Jakob Čebular, c. kr. više realke profesor v Gorici. Natisnila Hilarijanska tiskarna v Gorici. 1882. — je naslov ravno danes nam došli knjigi obsegajoči 90 strani v osmerki s podobami med tekst tiskanimi. Predgovor svoj začinja gospod pisatelj z besedami: „Tu podajam rojakom prvi del fizike, ki je namenjena naši mladini v šolsko rabo; a uverjen sem, da jo tudi vsak drugi, kojega prirodoznanstvo mika, ne odloži iz rok brez nobene koristi“. — Mi radostni pozdravljamo lep sad marljivosti gospoda pisatelja, knjigo, katera bo gotovo tudi nekoliko pripomogla k naravnem podučevanju naše slovenske mladine v njenem materinem jeziku.

Naši dopisi.

Iz Gorice. („Goriški dopisnik“ „Novic“.) Ker mnogo tistih, ki „Novice“ beró, ne zna po zapopadku in obliki razločiti dopisa od dopisa, bodi jim enkrat za vselej s tem naznanjeno, da je nekdanji mnogoletni in poslednjih 12 let redni in edini dopisnik iz Gorice poslal „Novicam“ zadnji svoj dopis dne 9. aprila 1882.

A. M.

Iz Gorice. — Poslanec dr. Tonkli razglasil je sledeče

vabilo.

Vabim vse p. n. gg. volilce, čč. duhovne, župane, podžupane, učitelje itd. glavarških okrajev tolminskega, goriškega in sežanskega k javnemu zboru dne 3. septembra 1882. ob 4. uri popoldne na Goričico pri Rebku (v županiji kamenjski v ajdovskem okraji), kjer položim račun svojega delovanja kot poslanec deželnega in državnega zbora in poizvem nadaljne želje mojih p. n. gg. volilcev. Pričakujem prav obilne vdeležitve in sem z odličnim spoštovanjem

dr. Josip Tonkli l. r.

V Gorici dne 24. avgusta 1882.

Netranjska Bistrica 28. avg. — Pri volitvi občinskega zastopa so bili dne 27. t. m. pri nas izvoljeni: